

Kliimaministeerium
info@kliimaministeerium.ee
anastassia.batulin@kliimaministeerium.ee

Teie 16.07.2025 nr 1-4/25/3271

Meie 02.09.2025 nr 4/146

Arvamuse avaldamine energiamajanduse arengukava aastani 2035 eelnõu kohta

Lugupeetud Andres Sutt!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi Kaubanduskoda) tänab Kliimaministeeriumit võimaluse eest avaldada arvamust energiamajanduse arengukava aastani 2035 eelnõu, seletuskirja ja lisade (edaspidi ENMAK) kohta. Järgnevalt esitame oma kommentaarid ja ettepanekud ENMAKi kohta.

1. ENMAKi üldeesmärk

ENMAKi üldeesmärk on sõnastatud järgmiselt: Eesti energiamajandus tagab energiasjulgeoleku, kasvatab riigi konkurentsivõimet ja suunab puhta energiaga majandusele üleminekut (ENMAK lk 8).

Kaubanduskoja seisukoht:

Peame väga positiivseks, et Kliimaministeerium on võtnud arvesse meie varasemat ettepanekut ning toonud üldeesmärgis välja, et energiamajandus peab kasvatama ka riigi konkurentsivõimet.

2. Taskukohane elektri lõpphind

ENMAKi üks alaeesmärk on taskukohase hinna tagamine. Selle alaeesmärgi mõõdikuks on see, et aasta keskmine elektri lõpphind kõigis tarbijagruppides on alla Läänemere-äärsete riikide (va Saksamaa) keskmise elektri lõpphinna. 2024. aastal on see mõõdik täidetud 7 tarbijagrupis, täitmata 4 tarbijagrupis (ENMAK lk 9-10). Elektri lõpphinna osas on kodutarbijate elektri hind Eestis naaberriikidega võrreldes enamasti odavam, suuremal osal mittekodutarbijatest aga kõrgem (ENMAK lk 4).

Peame positiivseks, et Kliimaministeerium on võtnud arvesse Kaubanduskoja varasemat ettepanekut ning täpsustanud ENMAKis taskukohase hinna mõõdikut selliselt, et see ei võta arvesse üksnes kodutarbijate elektrienergia hinda, vaid erinevate tarbijagruppide, sh ka tööstuste ja teiste suurtarbijate elektrienergia hinda. Samuti on positiivne, et mõõdik kajastab elektrienergia lõpphinda.

ENMAKi (lk 5) kohaselt tuleb erinevate kodu- ja mittekodutarbijate tarbimisklasside elektri lõpphinna konkurentsivõime ühtlustamine võtta eesmärgiks nii võrguteenuse kui

EESTI KAUBANDUS-TÖÖSTUSKODA

TOOM-KOOLI 17, 10130 TALLINN / REGISTRIKOOD 80004733 / TEL: +372 604 0060 / KODA@KODA.EE / WWW.KODA.EE

EESTI KAUBANDUS-TÖÖSTUSKODA ON SUURIM ETTEVÕTJAJD ESINDAV ORGANISATSIOON EESTIS, Kuhu kuulub üle 3500 ettevõtte, kellest enamik on väikese- ja keskmise suurusega. Kõja liikmed annavad üle 40 protsendi Eesti ettevõtete käibest, ligi 40 protsendi puhaskasumist ja tasuvad üle 40 protsendi riiklikest maksudest. Koda esindab ja kaitseb kõigi ettevõtjate ühishuve ning on mitteriiklik ja apoliitiline organisatsioon.

ka teiste hinnakomponentide kujundamisel. Toetame seda põhimõtet. Lisaks on välja toodud (ENMAK lk 11), et tööstusele jt suurtarbijatele vajalikud elektri hinnaga seotud maksude ja tasude erisused peavad vastama Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt Tööstuspoliitikas ja Majandusplaanis toodud majandussektorite vajadustele. Siiski jääb ebaselgeks, milliseid meetmeid plaanitakse selleks rakendada. Näiteks kas taastuvenergia tasule plaanitava soodusmäära seadmine on piisav muudatus selleks, et täita neljas tarbijagrupis elektrienergia lõpphinna eesmärk. Lisaks on ebaselge, kas ja millisel määral plaanib riik edaspidi katta riigieelarvest elektrivõrgu arendamise kulusid, et võrgutasu ei muutuks ebamõistlikult kõrgeks. Kokkuvõttes ei ole me veendunud, et ENMAKis kirjeldatud tegevused on piisavad selleks, et saavutada taskukohase elektrienergia lõpphinna eesmärk.

Kaubanduskoja ettepanek:

ENMAK peab rohkem keskenduma sellele, kuidas hoida elektri hinnaga seotud maksud ja tasud lähiregiooniga konkurentsivõimelised. Seetõttu peame oluliseks, et ENMAK tooks selgemalt välja, milliste meetmete abil plaanitakse ettevõtjate, eelkõige suurtarbijate elektrienergia lõpphinda muuta konkurentsivõimelisemaks. Soovime teada, milliseid erisusi plaanitakse seoses erinevate maksude ja tasudega, mis on osa elektrienergia lõpphinnast.

3. Taastuvenergia eesmärk aastaks 2030

Kehtiva energiamajanduse korralduse seaduse § 32¹ kohaselt on Eesti eesmärk toota 2030. aastal sama palju taastuvelektrit kui ise aastapõhiselt tarbime. ENMAKis on kirjas (lk 11), et 2030. aastaks ei ole tänastes oludes võimalik ja majanduslikult mõistlik seda eesmärki saavutada. Lisaks on toodud välja, et see saavutatakse siis, kui tehnoloogiad on toetusteta konkurentsivõimelised. Seda prognoositakse juhtuma aastatel 2030-2035.

Kaubanduskoja seisukoht:

Nõustume, et hetkel ei ole mõistlik lähtuda energiamajanduse korralduse seaduses sätestatud eesmärgist. Taastuvenergia tootmine peab suurenema, kuid sellega seotud eesmärk peab olema realistlik ja eesmärgi saavutamine peab tagama konkurentsivõimelise elektrienergia lõpphinna.

4. Elektrienergia tootmine turupõhiselt

ENMAKi (lk 7) kohaselt on Eesti ambitsioon katta elektrienergia tarbimine hiljemalt aastaks 2040 puhta elektrienergiaga, seejuures tuleb aastaks 2050 kliimaneutraalne energiatootmine saavutada turupõhiselt. Lisaks on kirjas, et elektrienergia summaarse lõpptarbimise 100% mahus taastuvenergiaga katmise saavutamine turupõhiselt 2030. aastaks pole realistlik, kuid sõltuvalt tarbimisest võib see osutuda võimalikuks aastaks 2035.

ENMAKi lühikokkuvõttes on toodud välja, et edasised investeeringud puhta elektri tootmisesse tehakse turupõhiselt, st toetusteta. Pikema elueaga taristu (meretuulepargid, tuumajaam, vesisalvesti) jaoks luuakse investeeringukindluse tagamiseks pikaajalised finantseerimislahendused, mis võimaldaks neil turupõhiselt teha investeerimisotsuseid.

Peame positiivseks, et ENMAK võtab suuna elektrienergia turupõhise tootmise poole. Samas jääb meile ebaselgeks, mis aastast peab elektrienergia tootmine muutuma turupõhiseks. Saame aru, et olemasolevad toetusmeetmed kehtivad kuni oma kehtivusaja lõpuni. Küsimusi tekitab aga see, kas ja kui suures mahus plaanib riik lähiajal läbi viia tuuleenergia vähempakkumisi. Kas lisaks plaanitud maismaatuule vähempakkumisele mahus kuni 2 TWh on plaanis läbi viia täiendavaid vähempakkumisi?

Kaubanduskoja ettepanekud:

Teeme ettepaneku tuua ENMAKis selgemalt välja, mis aastast ei anta uutele elektrienergia tootmistele toetust. Leiame, et riik ei tohiks põhjendamatult kaua edasi lükata üleminekut turupõhisele tootmisele, sest turupõhine tootmine ei tekita turumoonutusi ja tagab investorite võrdse kohtlemise.

Palume välja tuua, kui suur on sel ja ka eelnevatel aastatel olnud turupõhiselt toodetud taastuvelektri osakaal taastuvelektri kogutoodangust. Sellised andmed võimaldavad paremini hinnata, kui kaugel oleme praegu turupõhisest tootmisest.

5. Elektrienergia tootmisvõimsuste struktuur

ENMAKis (lk 13) on kirjas, et arengukava elluviimise perioodi jooksul (2035) on vaja tagada nii uute juhitavate võimsuste rajamine Eestis kui ka olemasolevate juhitavate võimsuste tööhoidmine seni kuni on rajatud (või olemasolevaid moderniseeritud) piisavas mahus uusi juhitavaid võimsusi.

Kaubanduskoja seisukoht:

Peame positiivseks, et elektrienergia tootmisvõimsuste struktuur on muutunud realistlikumaks. Mõistlik on lähenemine, et olemasolevaid juhitavaid võimsusi tuleb hoida töövõimelisena kuni uusi juhitavaid võimsusi pole rajatud.

6. Energiamajanduse sektori tööjõu järelkasv

ENMAKis (lk 20) on kirjas, milline on erinevate osapoolte roll energiamajanduse kujundamisel. Samas puudub teave sektori töötajate järelkasvu kohta.

Kaubanduskoja ettepanek:

Palume kaaluda ettepanekut kajastada ENMAKis või selle lisades ka energiamajanduse sektori tööjõu järelkasvu temaatikat. ENMAK eesmärkide saavutamiseks ja tegevuste elluviimiseks tuleb tagada, et sektoris on piisavalt töötajate järelkasvu.

7. Koostöö lähiregiooniga

ENMAKis (lk 6) on toodud välja, et regiooni energiapuuduse suurendamine eeldab tihedat koostööd naaberriikidega, sh täiendavate elektri välisühenduste planeerimisel, gaasivõrgu arendamisel ning seoses kriisi- ja ohuvalmidusega.

Oleme igati nõus, et Eesti peab energiamajanduse osas tegema lähiriikidega (eelkõige Soome, Läti, Leedu) tihedat koostööd. Samas on ENMAK lähiriikidega koostöö tegemise osas väga üldine.

Kaubanduskoja ettepanek:

Palume ENMAKis selgemalt ja konkreetsemalt välja tuua, milliste tegevuste osas ja kuidas plaanib Eesti teha lähiregiooniga koostööd energiamajanduse osas.

8. Rahastamise prognoos

ENMAKis on kirjas (lk 21), et arengukava perioodil 2026-2035 on vaja energiavarustuskindluse ning konkurentsivõimelise energia hinna tagamiseks initsieerida ca 5,6...10 mlrd € mahus investeeringuid ning rakendada riiklikke meetmeid kokku hinnanguliselt 1,3 - 1,6 mlrd euro ulatuses. Lisaks on välja toodud ka aastani 2035 tehtavate suuremate investeeringute indikatiivne kulu.

Investeeringute loetelust puuduvad aga investeeringud elektrivõrku, kui jätta kõrvale välisühenduste rajamisega seotud kulud. Kui eesmärk on vähendada elektrivõrgu rikestest põhjustatud katkestuste keskmist kogukestust, muuta elektrivõrk kliimakindlaks ning suurendada elektrivõrgu läbilaskevõimet näiteks seoses taastuenergia osakaalu suurenemise ja elektriautode laadimistaristu arendamisega, siis sellega seoses suurenevad ka elektrivõrgu arendamise kulud sadade miljonite eurode võrra kui mitte veelgi suurema summa ulatuses. Lisanduvad kulud ka elektrisüsteemi tasakaalus hoidmiseks, samuti pingekvaliteediprobleemid ja toodangu prognoosivigadest tulenevad bilansi- ja reservivajadused.

Kaubanduskoja ettepanek:

Tuua ENMAKis välja kõik olulisemad kulud, mida ühiskonnal tuleb teha aastani 2035 ja lisada juurde ka rahastusallikad. Praegune loetelu ei anna selle kohta piisavalt head ülevaadet. Näiteks jääb ebaselgeks, kas investeeringuid elektrivõrku plaanitakse rahastada üksnes võrgutasude tõusust või plaanib riik eraldada investeeringuteks raha ka riigieelarvest.

9. Energiamajanduse valdkonnas planeeritud tegevuste koostõugu

ENMAK katab elektri-, maagaasi-, transpordikütuste- ja kaugküttega varustust, kusjuures visioon aastani 2050 on üleminek puhta energiaga majandusele.

ENMAKis ei ole aga selgelt välja toodud, kuidas plaanitavad meetmed erinevates valdkondades mõjutavad üksteist. Samuti ei leidu mõjuanalüüsi, mis kirjeldaks nelja sektori omavahelist mõju. Näiteks jääb ebaselgeks, kas ja milline mõju on elektrivarustuses sellel, et aastaks 2035 peaks märkimisväärselt suurenema elektrienergia kasutamine transpordisektoris.

Kaubanduskoja ettepanek:

Teeme ettepaneku tuua ENMAKis selgemalt välja, kuidas igas valdkonnas planeeritud meetmed mõjutavad teisi energiamajanduse valdkondi ning milline on selliste tegevuste omavaheline mõju energiamajanduse sektoritele.

10. Mõjuanalüüs

ENMAKis on iga energiamajanduse valdkonna kohta välja toodud kavandatavad tegevused ja ka alaeesmärk, millesse tegevus panustab.

Kaubanduskoja hinnangul võiks konkreetsemalt välja tuua, kuidas kavandatud tegevus panustab iga alaeesmärgi täitmisel. Mõnel tegevusel võib olla alaeesmärgile väga positiivne mõju, mõnel tegevusel väga piiratud positiivne mõju ja mõnel tegevusel võib olla ka negatiivne mõju. Selleks, et saaks paremini aru, kas ja kui suurel määral aitavad plaanitud tegevused täita alaeesmärke, tuleb ENMAK muuta selles osas detailsemaks. See aitab paremini aru saada, kas planeeritud tegevused on ühiskonna vaates kõige mõistlikumad ja kuluefektiivsemad.

Kaubanduskoja ettepanek:

Teeme ettepaneku tuua ENMAKis või selle lisades täpsemalt välja, milline on olulisemate kavandatud tegevuste mõju alaeesmärkide (energiajulgeolek, taskukohasus, keskkond) täitmisele.

Loodame, et peate võimalikuks Kaubanduskoja kommentaare ja ettepanekuid arvesse võtta.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja peadirektor

Marko Udras

marko.udras@koda.ee 6040070